

## WWFs och Birdlifes FSC-grupps vägledning för FSC klagomål avseende avverkning av hänsynskrävande biotoper inom det FSC certifierade skogsbruket

Följande målbilder har införlivats i skogsbruksstandarden och därmed blivit till krav som ska följas av det FSC certifierade skogsbruket (se nedan). **Denna klagomålsvägledning rör skogssektorns målbilder för hänsynskrävande biotoper:**

- Skogssektorns målbilder för friluftsliv och rekreation
- **Skogssektorns målbilder för hänsynskrävande biotoper (21 st)**
- Skogssektorns målbilder för kantzoner mot sjöar, vattendrag och våtmarker
- Skogssektorns målbilder för körning i skogsmark
- Skogssektorns målbilder för kulturmiljöer i skogsmark

Har du synpunkter på vägledningen?

Hör av dig till Isak Lodin, WWF [isak.lodin@wwf.se](mailto:isak.lodin@wwf.se)

Har du frågor, behöver du hjälp stöd?

Då kan du kontakta Isak (se ovan) eller

Åke Person, BirdLife [Ake.k.persson@gmail.com](mailto:Ake.k.persson@gmail.com)

Eva Mattsson, BirdLife [eva@birdlife.se](mailto:eva@birdlife.se)

Jan Linder, BirdLife [janlinder48@gmail.com](mailto:janlinder48@gmail.com)

Du hittar även mycket stöd och hjälp i:

”Vägledning framtagen av BirdLife Sveriges FSC-grupp till stöd för agerande vid undermålig miljöhänsyn i skogsbruket.”

Övergripande råd:

- Skogssektorns målbilder återfinns i den svenska skogsbruksstandarden och **klagomål skall därför endast riktas till markägare som är FSC certifierade. Det är viktigt att man lägger tid på att efterforska detta innan man skickar iväg sitt klagomål.** Alla de stora bolagen/markägarna<sup>1</sup> är FSC certifierade. Det är svårare att veta om en mindre markägare är FSC certifierad då det inte finns något offentligt register eller karta. Om man vill veta om en privat markägare är FSC certifierad föreslår vi att man vänder sig till markägarens ombud (Södra, Vida etc) om man vet vilken det är (tex utifrån snitselband, virkesvältor). Kontaktuppgifter till samtliga gruppcertifikatet hittas på FSC Sveriges hemsida<sup>2</sup>
- Inom FSC systemet skall man **först skicka klagomålet till certifikatsinnehavaren**, dvs till skogsbolaget eller till det gruppcertifikat markägaren tillhör. Skicka även en kopia till det svenska FSC kansliet ([b.jansson@se.fsc.org](mailto:b.jansson@se.fsc.org)) men **inkludera inga andra mottagare**. Om man skickar direkt till certifierare finns det en risk att klagomålet ”faller mellan stolarna” och inte hanteras av någon. <https://se.fsc.org/se-sv/kontroll-certifiering/lamna-synpunkter-och-klagomal>

<sup>1</sup> SCA, Holmen, Stora Enso, Statens fastighetsverk, Sveaskog, Billerud Korsnäs, Gysinge skog, Kopparfors, Hällefors-Tierps skogar, Svenska kyrkan (utom Härnösand och Luleå stift).

<sup>2</sup> <https://se.fsc.org/se-sv/hitta/grupper-for-skogsbrukscertifiering>

- Det FSC certifierade skogsbruket delar inte miljökammararens tolkning av vad det innebär att målbilderna skall följas. Det är därför troligt att de ofta inte kommer hålla med om att de avviker från målbildernas bestämmelser. I ett sådant läge är det ofta nödvändigt att överklaga klagomålet till certifikatsinnehavarens revisor. Ta dock kontakt med Isak Lodin (isak.lodin@wwf.se) och be honom läsa klagomålet, inklusive certifikatsinnehavarens svar, så kan han bedöma om det finns en rimlig chans att få rätt vid ett överklagande.
- I klagomålet **inkluderar du en tydlig referens till indikator 6.6.4 i den svenska skogsbruksstandarden.**
- **Inkludera även en tydlig referens till ett faktablad för någon av de 21 stycken hänsynskrävande biotoper som tagits fram i målbildarbetet (se tabell längre ned).**
- **Beskriv varför du menar att området uppfyller kriterierna för en viss hänsynskrävande biotop (se "Naturvärden") och varför en planerad/utförd åtgärd inte är förenlig med kraven som gäller för den hänsynskrävande biotopen (se "Målbild för god hänsyn").** Detta inkluderar beskrivande text, bilder och gärna GPS koordinater på vart dokumenterade överträdelser är belägna.
- **Håll klagomålen kortfattade.** Inkludera endast sådan information och text som är relevant för klagomålet.

### Indikatorer och tillhörande riktlinjer i FSC-standarden:

6.6.4 *Naturvärden i hänsynskrävande biotoper* bevaras eller utvecklas i samband med skogsbruksåtgärd.

RIKTLINJER 6.6.4: *Skogssektorns målbilder* för hänsynskrävande biotoper är implementerade i tillämpning, uppföljning, anpassning och dokumentation gällande brukandet av skogen.

### Beskrivning av de hänsynskrävande biotoperna:

Följande 21 stycken biotoper finns beskrivna i målbilderna för hänsynskrävande biotoper.

| Hänsynskrävande biotop:                           | Länk till faktabladet:                                                                                                                                              |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Berg och rasbranter                               | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/bergs-och-rasbranter">Berg och rasbranter (skogsstyrelsen.se)</a>                                                            |
| Blockmarker                                       | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/blockmarker">Blockmarker (skogsstyrelsen.se)</a>                                                                             |
| Brynmiljöer i anslutning till öppen jordbruksmark | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/brynmiljoer-i-anslutning-till-oppen-jordbruksmark">Brynmiljöer i anslutning till öppen jordbruksmark (skogsstyrelsen.se)</a> |
| Hassellundar                                      | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/hassellundar">Hassellundar (skogsstyrelsen.se)</a>                                                                           |
| Igenväxande hagmarker                             | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/igenvuxna-hagmarker-och-loevangar">Igenväxna hagmarker och lövängar (skogsstyrelsen.se)</a>                                  |
| Källpåverkad mark och källor                      | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/kallpa-verkad-mark-och-kallor">Källpåverkad mark och källor (skogsstyrelsen.se)</a>                                          |
| Kärr och småvatten                                | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/karr-och-smavatten">Kärr och småvatten (skogsstyrelsen.se)</a>                                                               |
| Lodytor                                           | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/lodytor">lodytor (skogsstyrelsen.se)</a>                                                                                     |
| Naturskogsrester                                  | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/naturskogsrester.pdf">naturskogsrester.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                                           |
| Raviner och klyftor                               | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/raviner-och-klyftor.pdf">raviner-och-klyftor.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                                     |

|                                                              |                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Strand och svämskogar                                        | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/strand-och-svamskogar.pdf">strand-och-svamskogar.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                  |
| Sumpskog dråg naturskogskaraktär                             | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/Sumpskog/dråg">Sumpskog/dråg (skogsstyrelsen.se)</a>                                                          |
| Tidigare åkerholmar som ingår i skogsmark                    | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/Tidigare-åkerholmar-som-ingår-i-skogsmark">Tidigare åkerholmar som ingår i skogsmark (skogsstyrelsen.se)</a>  |
| Yngre brandfält                                              | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/yngre-brandfalt.pdf">yngre-brandfalt.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                              |
| Äldre hällmarksskog                                          | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/aldre-hallmarksskog.pdf">aldre-hallmarksskog.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                      |
| Äldre hänglavsrik skog                                       | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/aldre-hanglavsrik-skog.pdf">aldre-hanglavsrik-skog.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                |
| Äldre sandtallskog                                           | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/aldre-sandtallskog.pdf">aldre-sandtallskog.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                        |
| Äldre skog på uddar, öar, holmar med mera                    | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/Äldre-skog-på-öar-uddar-och-holmar">Äldre skog på öar, uddar och holmar (skogsstyrelsen.se)</a>               |
| Äldre skogsbete                                              | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/aldre-skogsbete.pdf">aldre-skogsbete.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>                                              |
| Örtrika bestånd på kalkrik mark                              | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/ortrika-bestand-pa-kalkrik-mark.pdf">ortrika-bestand-pa-kalkrik-mark.pdf (skogsstyrelsen.se)</a>              |
| Örtrika områden längs dråg, bäckar, åar och andra vattendrag | <a href="https://www.skogsstyrelsen.se/Örtrika-områden-längs-dråg-bäckar-och-åar">Örtrika områden längs dråg, bäckar och åar (skogsstyrelsen.se)</a> |

Faktabladet innehåller en beskrivning av vilka naturvärden som kännetecknar en viss biotop, samt en beskrivning av lämplig hänsyn.

**För att en miljö skall uppfylla kraven för en viss hänsynskrävande biotop skall de flesta punkter under "Naturvärden" vara uppfyllda.** Exakt hur många/hur stor andel så måste vara uppfyllda anges inte, utan i introduktionsdokumentet står det att det skall baseras på en sammanvägd bedömning. **Rent konkret bör man endast använda målbilderna för hänsynskrävande biotoper i klagomål ifall där en miljö med hög sannolikhet uppfyller kraven på naturvärden.** I målbilderna används olika mängdbegrepp, tex förekomst, tydligt, rikligt och gränser (tex äldre skog). **Det är viktigt att man sätter sig in i dessa begrepp/gränser (se nedan och även länken) och gör en bedömning om miljön uppfyller kraven på naturvärden om man avser skicka in ett klagomål.**

#### Mängdbegrepp:

Förekomst >0 st/ha

Flera >2st/ha

Tydligt >5 st/ha vilket motsvarar "inte behöva leta"

Rikligt >20 st/ha vilket motsvarar "sätter prägel på" eller "iögonfallande"

Med uttrycket "äldre skog" i hänsynskrävande biotoper avses:

140 år för barrskog i norra Sverige

120 år för barrskog i södra Sverige

<https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/introduktion-till-malbilder-for-hansynskravande-biotoper.pdf>

För en FSC certifierad markägare är punkterna under "Målbild för god hänsyn" inga mål, starka rekommendationer eller saker att tänka på, **utan punkterna skall följas så som de är formulerade.** I klagomålet skall du därmed beskriva vilken/vilka punkter en planerad eller utförd åtgärd bryter mot.

Man kan skicka in klagomål för överträdelser mot målbilderna för samtliga hänsynskrävande biotoper, men vi tror att dessa fem hänsynskrävande biotoper är särskilt intressanta att fokusera på:

- Äldre skog på uddar/öar/holmar på myr, i sjö och vattendrag
- Äldre hänglavsrik skog

- Naturskogsrester-barrskog
- Äldre Hällmarkskog
- Sumpskog/dråg

Kraven på naturvärden för hänsynskrävande biotoper är lägre än vad som krävs för att en miljö skall klassas som nyckelbiotop. Detta innebär att indikator 6.6.4 i den svenska FSC standarden tillsammans med målbildernas faktablad bör kunna vara användbar för att skydda skogar med höga naturvärden från avverkning.

## Exempel på hur man kan formulera ett klagomål:

Till: NN på Bolaget xx

Kopia till: Beatrice på FSC kansliet [b.jansson@se.fsc.org](mailto:b.jansson@se.fsc.org)

### Klagomål på avverkningsanmäld äldre hänglavsrik skog

#### Klagomålet

FSC klagomål avseende avverkningsanmäld äldre hänglavsrik skog i strid med bestämmelser i svenska FSC standarden

Standard och indikator: Svenska FSC skogsbruksstandard, indikator 6.6.4

#### Grund för klagomålet

I juli 2023 anmälde bolag xx ett område i xx kommun för föryngringsavverkning och efterföljande markberedning och plantering av tall (se avverkningsanmälan A xxx-2023<sup>3</sup>). Merparten av den avverkningsanmälda skogen är en äldre, luckig och skiktad granskog med en riklig förekomst av hänglavar (hänvisa till bilder från området, ålder på några borrarade träd, + eventuella artförekomster och annat som visar på höga naturvärden) och uppfyller därmed kraven för den hänsynskrävande biotopen "äldre hänglavsrik skog". Denna hänsynskrävande biotop skall bevaras vid skogsbruksåtgärder enligt indikator 6.6.4 i den svenska skogsbruksstandard.

*6.6.4 Naturvärden i hänsynskrävande biotoper bevaras eller utvecklas i samband med skogsbruksåtgärder.*

*RIKTLINJER 6.6.4: Skogssektorns målbilder för hänsynskrävande biotoper är implementerade i tillämpning, uppföljning, anpassning och dokumentation gällande brukandet av skogen.*

<sup>3</sup> Alltid bra att begära ut avverkningsanmälan på det område ni skickar in ett klagomål på. Maila till: [registrator@skogsstyrelsen.se](mailto:registrator@skogsstyrelsen.se)

### Kännetecken

Hänglavsrika skogar kännetecknas av mängden hänglavar som sätter sin prägel på skogen och äldre träd.

#### MÅLBILD FÖR GOD HÄNSYN

- Lämnas i regel orörda. Naturvårdande plockhuggning eller blädning kan vara lämpligt exempelvis i igenväxande skogsbeten kring fåbodar.
- Naturvårdande plockhuggning. Vid fläckvisa mindre hänglavsförekomster kan trädgrupper lämnas. Lämnas gran bör det dock vara större grupper med vindfasta träd.
- Ingen underväxtröjning i hänsyn som lämnats för hänglavar

#### NATURVÄRDEN (ALLA NATURVÄRDEN MÅSTE INTE VARA UPPFYLLEDA)

- Rikligt inslag av hänglavar som sätter en prägel på skogen
- Äldre skog eller skog med tydligt inslag av äldre träd.
- Luckighet
- Skiktning
- Ofta lång skoglig kontinuitet, vilket t.ex. långa lavbålar (ofta >40 cm) kan tyda på
- Viktig miljö för hänglavar, insekter och stannfåglar

Trots detta är endast en mycket liten del av den hänsynskrävande biotopen tänkt att sparas som hänsyn i den planerade kalavverkningen (se planerad hänsyn i avverkningsanmälan A xxx-2023). Detta är inte förenligt med indikator 6.6.4 och "Målbild för god hänsyn" enligt faktabladet för äldre hänglavsrik skog.

### Vi förväntar oss följande hantering som ett resultat av vårt klagomål

Vi förutsätter att ni som ett resultat av vårt klagomål drar tillbaka era avverkningsplaner och återkommer med en redogörelse över vad ni avser göra för att säkerställa att liknande händelser inte upprepas i framtiden.

För Föreningen

NN